

“อรมน” พร้อมขับเคลื่อนนโยบาย Quick Big Win รว.พณ.

โซวโรดแมป “IP 4 All” เดินหน้าภารกิจเชิงรุก 4 ด้าน

เพื่อให้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วน

กรมทรัพย์สินทางปัญญารับลูกนโยบาย Quick Big Win รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นางสุกจิ สุธรรมพันธุ์) โซวโรดแมป “IP 4 All” เพื่อให้ “ทรัพย์สินทางปัญญา” สร้างแต้มต่อให้ทุกภาคส่วน ทั้งภาคชุมชนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ ภาคการศึกษาวิจัย และภาคประชาชน อย่างทั่วถึงและเห็นผลเป็นรูปธรรม

นางอรมน ทรัพย์ทวีธรรม อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา เปิดเผยว่า กรมทรัพย์สินทางปัญญา ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหลักในการส่งเสริมการสร้างสรรค การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาเชิงพาณิชย์ และการบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา พร้อมขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้นโยบาย Quick Big Win ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นางสุกจิ สุธรรมพันธุ์) เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน โดยเฉพาะด้านการเสริมแกร่งผู้ประกอบการไทยให้เข้มแข็ง แข่งขันได้ ด้วยทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งกรมได้กำหนดนโยบาย “IP 4 All” ทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อทุกคน โดยมีแผนงานขับเคลื่อนใน 4 มิติ ดังนี้

มิติแรก “ทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อชุมชน” (IP for Community) เน้นการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาสร้างรายได้และมูลค่าเพิ่มให้ชุมชน ดังนี้ (1) สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ซึ่งถือเป็นสินค้าอัตลักษณ์และมีลักษณะพิเศษเชื่อมโยงกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของชุมชน เพื่อเป็นทางรอดและเพิ่มรายได้ให้กับ SMEs ในท้องถิ่นต่างๆ ของไทย โดยมีการส่งเสริมด้าน GI แบบครบวงจร ตั้งแต่การขึ้นทะเบียน GI การควบคุมคุณภาพ และการขยายช่องทางการตลาด โดยปีงบประมาณ 2569 ตั้งเป้าขึ้นทะเบียน GI อย่างน้อย 26 สินค้า คาดว่าจะสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มไม่น้อยกว่า 34,000 ล้านบาท จากปัจจุบันไทยมีสินค้า GI 241 รายการ สร้างรายได้ในปี 2568 มูลค่า 114,000 ล้านบาท โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการส่งเสริมการควบคุมคุณภาพสินค้า GI ที่ขึ้นทะเบียนแล้ว เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคว่าจะได้รับสินค้าที่มีอัตลักษณ์และมีคุณภาพได้มาตรฐาน พร้อมจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดในประเทศ จับคู่ธุรกิจ และขยายช่องทางการตลาดให้กับสินค้า GI ซึ่งรวมถึงการนำระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Trace Back) มาใช้ในการสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคและยกระดับสินค้า ตลอดจนการจัดทำระเบียบเพื่อเปิดโอกาสให้ใช้โลโก้ GI รูปแบบใหม่กับสินค้าที่นำสินค้า GI ไปแปรรูปหรือใช้เป็นวัตถุดิบ ซึ่งจะช่วยต่อยอดโอกาสทางการตลาด เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า GI และสร้างรายได้ อย่างยั่งยืนแก่ชุมชน และการเจาะตลาดต่างประเทศที่มีระบบคุ้มครอง GI และเป็นตลาดศักยภาพที่มีกำลังซื้อสูง เช่น จีน ญี่ปุ่น กลุ่มประเทศอาเซียน (2) การพัฒนาต่อยอดสินค้าชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมให้ได้รับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา อาทิ เครื่องหมายการค้า การจดแจ้งลิขสิทธิ์ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมการสร้างแบรนด์ ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องที่กรมดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2564 โดยที่ผ่านมาได้ส่งเสริมสินค้าชุมชนไปแล้วในภาคเหนือ กลาง และตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 9 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ ราชบุรี สมุทรสงคราม จันทบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และเชียงราย สำหรับปี 2569 กรมจะเดินหน้านับสนุนสินค้าชุมชนในจังหวัดภาคใต้ เพื่อใช้ทรัพย์สินทางปัญญาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าชุมชนครอบคลุมทุกภูมิภาคทั่วไทย และ (3) ขยายความร่วมมือกับสถาบันส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทย (SACIT) เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนและผลักดันงานศิลปหัตถกรรมไทยให้ได้รับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและนำไปต่อยอดใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ต่อไป

มติที่สอง “ทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อธุรกิจ” (IP for Business) เน้นการอำนวยความสะดวกการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ ให้กับนักธุรกิจ ดังนี้ (1) พัฒนางานบริการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาให้ง่าย สะดวก รวดเร็ว โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น AI มาช่วยพัฒนาระบบตรวจสอบสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า และนำระบบ Fast Track มาช่วยลดระยะเวลาการจดทะเบียนสิทธิบัตรเครื่องหมายการค้า และอนุสิทธิบัตร โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งที่ผ่านมาได้ดำเนินการเปิด Fast Track หรือช่องทางพิเศษที่สามารถจดทะเบียนสิทธิบัตรได้รวดเร็วขึ้น โดยในกรณีสิทธิบัตรการประดิษฐ์จากที่เคยใช้เวลาประมาณ 38.5 เดือน นับจากวันยื่นขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์ เหลือไม่เกิน 12 เดือน และอนุสิทธิบัตรจาก 12 เดือน เหลือ 6 เดือน ใน 3 นวัตกรรมแห่งอนาคต คือ การแพทย์และสาธารณสุข อาหารแห่งอนาคต และรักษาสังแวดล้อม สำหรับในปี 2569 มีแผนจะเพิ่ม Fast Track ในอุตสาหกรรมชีวภาพ อุตสาหกรรมดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ เซมิคอนดักเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูง เป็นต้น นอกจากนี้ ในส่วนของการจดทะเบียนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งปัจจุบันมีช่องทาง Fast Track ในสาขาวัตรกรรมรักษาสังแวดล้อมได้ลดระยะเวลาการจดทะเบียนจาก 10 เดือน นับจากวันสิ้นสุดระยะเวลาที่จะคัดค้าน เหลือ 3 เดือน และจะขยายไปยังสาขาอื่นเพิ่มเติม เช่น ชิ้นส่วนยานยนต์ วัสดุก่อสร้าง ในส่วนของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะเพิ่มรายการเครื่องหมายการค้าในระบบ Fast Track จากปัจจุบันที่การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะมีระยะเวลาเฉลี่ย 10.5 เดือน และมี Fast Track ใช้เวลาเหลือ 3 – 6 เดือน ในกรณีมีเครื่องหมายการค้าที่ต้องใช้ประกอบการยื่นจดทะเบียนกับหน่วยงานราชการ เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และ กรมวิชาการเกษตร หรือกรณีมีแผนจะส่งออก หรือใช้ประโยชน์ทางธุรกิจ เป็นต้น โดยในปี 2569 จะเพิ่มช่องทาง Fast Track จดเครื่องหมายการค้าให้กับสินค้าที่จะขายออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล (2) เดินหน้าบริการ Trademark Monitor หรือการเฝ้าระวังการนำเครื่องหมายการค้าของคนไทยไปจดทะเบียนในต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยจะเปิดรับสมัครผู้ประกอบการ SMEs เข้าร่วมโครงการรอบใหม่ในเดือนพฤศจิกายน 2568 (3) ติดตามผู้ประกอบการด้วยการเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องประโยชน์และการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา โดยการให้คำปรึกษาด้านทรัพย์สินทางปัญญาแบบครบวงจร ทั้งผ่านศูนย์ IPAC (IP Advisory Center) ของกรม และร่วมกับหน่วยงานพันธมิตรให้คำแนะนำตั้งแต่การจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา แนวทางการต่อยอดการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ การบริหารจัดการสิทธิอย่างมีประสิทธิภาพ และการป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (4) จะทำงานร่วมกับสถาบันการเงินและตลาดทุนเรื่องการเงินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้ SMEs สามารถนำทรัพย์สินทางปัญญาไปต่อยอดการทำธุรกิจและระดมทุน หรือขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินได้

มติที่สาม “ทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อการสร้างสรรควิทย์และนวัตกรรม” (IP for Innovation) ผ่านการดำเนินงานสำคัญ ดังนี้ (1) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาเชิงพาณิชย์ การสร้างโอกาสทางการค้า และการจับคู่ธุรกิจให้กับนักสร้างสรรค์ ผ่านแพลตฟอร์มตลาดกลางทรัพย์สินทางปัญญา (IP Mart) การจัดงานมหกรรมทรัพย์สินทางปัญญา (IP Fair) และการจัดงานไลเซนซิงคาแรกเตอร์และคอนเทนต์ (2) ต่อยอดความร่วมมือกับหน่วยงาน เช่น สถาบันการศึกษา เพื่อสร้างเครือข่ายส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมกัน รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือกับสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ เพื่อยกระดับขีดความสามารถด้านนวัตกรรมของไทย ตามกรอบ Global Innovation Index (GII) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา และ (3) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญา โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยวิเคราะห์ข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาและเทรนด์สิทธิบัตร เพื่อผู้ประกอบการได้ใช้ประโยชน์สามารถพัฒนาสินค้าและบริการให้ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดโลก รวมทั้งเพิ่มระบบแจ้งเตือนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่หมดอายุและใกล้หมดอายุความคุ้มครองในอุตสาหกรรมที่น่าสนใจ เช่น ชิ้นส่วนยานยนต์ วัสดุก่อสร้าง

นอกเหนือจากระบบการแจ้งเตือนสิทธิบัตรการประดิษฐ์หม้อหุงข้าวหรือใกล้เคียงหม้อหุงข้าวใน 6 กลุ่มอุตสาหกรรมหลักในปัจจุบัน เช่น ยา เคมี ไฟฟ้า เครื่องมือวัด เครื่องจักรกล และโลหะการและวัสดุ เพื่อส่งเสริมการต่อยอดนวัตกรรมใหม่และลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

มติที่สี่ “ทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อผู้บริโภค” (IP for Consumer) ผ่านการป้องปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเข้มงวด โดยกระชับความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บูรณาการปราบปรามสินค้าละเมิดฯ ทั่วประเทศ โดยเฉพาะแหล่งกระจายสินค้า โกดังเก็บสินค้า ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำของสินค้าละเมิดฯ การใช้เทคโนโลยีเพื่อป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญบนช่องทางออนไลน์ ความร่วมมือกับแพลตฟอร์ม e-Commerce ในการใช้มาตรการ Notice & Takedown นำสินค้าละเมิดฯ ออกจากแพลตฟอร์มทันทีที่ได้รับแจ้ง ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปเพื่อตัดวงจรสินค้าละเมิดฯ อีกทั้งยังเป็นการปกป้องผู้บริโภคจากการหลอกลวงของสินค้าแบรนด์ปลอมและป้องกันอันตรายจากสินค้าที่ด้อยคุณภาพและมาตรฐาน นอกจากนี้ จะพัฒนาระบบการให้บริการของกรมเพื่อรองรับกลุ่มเปราะบาง เช่น ปรับปรุงระบบค้นหาข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาให้รองรับการใช้บริการของผู้มีภาวะตาบอดสี โดยเพิ่มการแสดงผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสีให้มีความ Contrast หรือตัดกันไม่ผิดเพี้ยน และยังสามารถแยกแยะข้อมูลสำคัญ เช่น ปุ่มค้นหา ยืนยัน สถานะคำขอ เป็นต้น ได้ชัดเจนขึ้น เพื่อส่งเสริมให้คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูลด้านทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

นางอรมน เน้นย้ำว่า โรดแมปหรือแผนงานตามแนวทาง “IP 4 All” ที่จะขับเคลื่อนตามนโยบาย Quick Big Win ของกระทรวงพาณิชย์ในครั้งนี้ จะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างระบบนิเวศด้านทรัพย์สินทางปัญญาให้เข้มแข็ง สร้างความเชื่อมั่นและดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ ยกระดับศักยภาพผู้ประกอบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย และสร้างรายได้ให้ประชาชนทุกระดับอย่างยั่งยืน

โซว์ผลงานปี 68 จบ 3 ไตรมาสแรก ยอดคำขอจดทะเบียนโตเพิ่ม สะท้อนคนให้ความสำคัญเรื่องทรัพย์สินทางปัญญามากขึ้น

อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา เผยสถิติการยื่นคำขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทย ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2568 (มกราคม - กันยายน 2568) มีการยื่นคำขอจดทะเบียนสูงถึง 55,699 คำขอ เพิ่มขึ้น 7.46% เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี 2567 (51,833 คำขอ) และมีการแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์ 10,500 รายการ ลดลง 5.45% จากปี 2567 (11,105 รายการ) โดยรายละเอียดการยื่นคำขอจดทะเบียนและแจ้งข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญา (66,199 คำขอ) ดังนี้

1) เครื่องหมายการค้า มีการยื่นคำขอ 41,255 คำขอ เพิ่มขึ้น 7.28% เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี 2567 (38,455 คำขอ) โดยมีสัดส่วนผู้ยื่นคำขอคนไทย 52% และต่างชาติ 48% สำหรับกลุ่มสินค้าที่มีการยื่นขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ กลุ่มบริการค้าปลีก (5,287 คำขอ) กลุ่มสินค้าเครื่องสำอาง (5,236 คำขอ) และกลุ่มสินค้าเพื่อสุขภาพอนามัย (4,667 คำขอ) ทั้งนี้ สินค้าเพื่อสุขภาพอนามัยเป็นกลุ่มที่มาแรงและได้รับการจดทะเบียนมากที่สุด 3,692 เครื่องหมาย เพิ่มขึ้น 57% จากปี 2567 (2,339 เครื่องหมาย) โดยเป็นคำขอที่ได้รับการจดทะเบียนช่องทาง Fast Track จำนวน 1,525 เครื่องหมาย สะท้อนเทรนด์การค้าที่มุ่งตอบโจทย์ผู้บริโภคยุคใหม่ซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพอนามัยมากขึ้น ทั้งนี้ ตัวเลขการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2568 อยู่ที่ 30,392 เครื่องหมาย

2) สิทธิบัตรการประดิษฐ์ มีการยื่นคำขอ 6,161 คำขอ ซึ่งตัวเลขใกล้เคียงกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2567 (6,071 คำขอ) โดยมีสัดส่วนผู้ยื่นคำขอคนไทย 10% และต่างชาติ 90% อาทิ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฟินแลนด์ เป็นต้น สำหรับนวัตกรรมที่มีการยื่นขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรการประดิษฐ์มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ วัสดุเหล็กกล้า (172 คำขอ) ซึ่งครองอันดับ 1 สองปีติดต่อกัน สะท้อนให้เห็นถึงอุตสาหกรรมวัสดุและการก่อสร้างที่มีการพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือนวัตกรรมแอนติบอดีและยาชีววัตถุ (88 คำขอ) สะท้อนความสนใจที่เพิ่มขึ้นในด้านเทคโนโลยีชีวภาพและการวิจัยยา ตามด้วยนวัตกรรมแบตเตอรี่และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง (65 คำขอ) ซึ่งสะท้อนภาพรวมของตลาดรถยนต์ไฟฟ้าในไทยที่เติบโตขึ้นจากปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ ตัวเลขการจดทะเบียนสิทธิบัตรการประดิษฐ์ ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2568 อยู่ที่ 4,108 ฉบับ

3) สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ มีการยื่นคำขอ 4,843 คำขอ เพิ่มขึ้น 15.34% เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี 2567 (4,199 คำขอ) โดยมีสัดส่วนผู้ยื่นคำขอคนไทย 67% ส่วนใหญ่เป็นสถาบันการศึกษา และต่างชาติ 33% สำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีการยื่นขอรับความคุ้มครองมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประเภทหลอดฉายผ้า (759 คำขอ) เครื่องประดับ (283 คำขอ) และบรรจุภัณฑ์ (263 คำขอ) ทั้งนี้ งานออกแบบถือเป็นอีกหนึ่งอุตสาหกรรมที่คนไทยมีศักยภาพโด่งดังระดับโลก จึงไม่ควรมองข้ามการนำผลงานมาจดทะเบียนรับความคุ้มครอง เพื่อให้กฎหมายเป็นหลักพิงหากเจอปัญหาถูกละเมิดหรือลอกเลียนแบบ ทั้งนี้ ตัวเลขการจดทะเบียนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2568 อยู่ที่ 4,029 ฉบับ

4) อนุสิทธิบัตร มีการยื่นคำขอ 3,440 คำขอ เพิ่มขึ้น 10.68% เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี 2567 (3,108 คำขอ) โดยมีสัดส่วนผู้ยื่นคำขอเป็นคนไทย 95% และต่างชาติ 5% สำหรับนวัตกรรมที่มีการยื่นขอรับความคุ้มครองอนุสิทธิบัตรมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อาหารและเครื่องดื่ม (467 คำขอ) ยาสมุนไพร (203 คำขอ) และผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดร่างกาย (57 คำขอ) โดยนวัตกรรมยาสมุนไพรเป็นสาขาที่มาแรง สะท้อนการเติบโตของเทรนด์สุขภาพและการแพทย์ ทั้งนี้ ตัวเลขการจดทะเบียนอนุสิทธิบัตร ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2568 อยู่ที่ 1,490 ฉบับ

5) ลิขสิทธิ์ มีการยื่นแจ้งข้อมูล 10,500 ผลงาน ผู้แจ้งเกือบทั้งหมดเป็นคนไทย ผลงานที่มีการแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ศิลปกรรม (จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ฯลฯ) 3,862 ผลงาน วรรณกรรม (งานนิพนธ์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์) 3,017 ผลงาน และดนตรีกรรม 2,345 ผลงาน ทั้งนี้ ลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้รับความคุ้มครองทันทีที่สร้างสรรค์ โดยไม่ต้องยื่นจดทะเบียนกับกรม สอดคล้องกับแนวโน้มที่ประเทศไทยได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม การจะเดินหน้าส่งเสริมให้ศิลปินนักสร้างสรรค์เห็นความสำคัญของการแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์กับกรม เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงเบื้องต้นในการแสดงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในกรณีที่เกิดข้อพิพาท รวมทั้งเป็นช่องทางให้ผู้อื่นสามารถเข้าถึงผลงานและติดต่อขอใช้ประโยชน์งานลิขสิทธิ์นั้นได้ง่ายขึ้น

จับกระแสแนวโน้มเทคโนโลยีสิทธิบัตร “อาหารแห่งอนาคต”

โอกาสของไทย ท่ามกลางความท้าทายใหม่ของโลก

กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ศึกษาวิเคราะห์แนวโน้มเทคโนโลยีสิทธิบัตรด้านอุตสาหกรรมอาหารแห่งอนาคต (Future Food) และสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพ (Bioactive Compounds) จากฐานข้อมูลสิทธิบัตรทั่วโลกในรอบ 20 ปี พบว่า เป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูง และตอบโจทย์คนยุคใหม่ที่สำคัญเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพและความยั่งยืน

นางอรมน เผยว่า จากการศึกษาเชิงลึกพบ 4 เทคโนโลยีกลุ่มย่อยที่มีการเติบโตต่อเนื่องและเป็นโอกาสสำหรับผู้ประกอบการไทย ได้แก่ (1) โปรตีนจากพืชและสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพ หรือโปรตีนทางเลือก ซึ่งนวัตกรรมดังกล่าวเคยอยู่ในจุดอิมมู้น แต่กลับมาเติบโตอีกครั้งหลังช่วงโควิด-19 มีผู้ถือสิทธิบัตรประมาณ 2,100 – 2,900 ฉบับต่อปี ส่วนใหญ่เป็นสถาบันการศึกษาและหน่วยงานวิจัย (2) โภชนาการเฉพาะบุคคล อยู่ในระยะเติบโตต่อเนื่อง โดยมีผู้ถือสิทธิบัตรประมาณ 800 – 900 ฉบับต่อปี ส่วนใหญ่เป็นบริษัทชีวภาพและสถาบันวิจัย (3) เทคโนโลยีการหมัก โดยการใช้จุลินทรีย์เปลี่ยนวัตถุดิบอาหารให้มีคุณค่าทางโภชนาการเพิ่มขึ้นหรือช่วยปรับรสชาติ ปัจจุบันมีการแข่งขันเชิงคุณภาพนวัตกรรมเพิ่มขึ้น มีผู้ถือสิทธิบัตรประมาณ 200 – 300 ฉบับต่อปี ซึ่งประเทศจีนมีสิทธิบัตรด้านการหมักจำนวนมาก และ (4) การพิมพ์อาหาร 3 มิติ เป็นสร้างอาหารโดยการขึ้นรูปที่ละเอียดและสามารถเติมสารอาหารลงไปได้อย่างละเอียดแม่นยำ เป็นนวัตกรรมใหม่มีโอกาสขยายตัวสูง มีผู้ถือสิทธิบัตรประมาณ 200 – 300 ฉบับต่อปี มีทั้งบริษัทและแบรนด์อาหารระดับโลกเข้าร่วมพัฒนา

สำหรับประเทศไทยยังมีโอกาสก้าวหน้าเป็นหัวแถวในอุตสาหกรรมนี้ได้ โดยแนะนำให้ผู้ประกอบการต้องเร่งปรับตัวและใช้จุดแข็งด้านภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่นที่หลากหลายมาต่อยอดเป็นนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ เช่น การวิจัยค้นหาสารออกฤทธิ์ใหม่ๆ จากพืช การสร้างนวัตกรรมการหมักเพื่อต่อยอดสินค้า GI ในกลุ่มอาหารและพืชผลทางการเกษตร เป็นต้น จะเป็นโอกาสให้ผู้ประกอบการไทยสามารถใช้ต้นทุนความหลากหลายทางชีวภาพแปลงเป็นผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงเพื่อนำมาต่อยอดใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาประเภทสิทธิบัตรได้

ทั้งนี้ สถิติคำขอจดสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารแห่งอนาคตในไทย ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2568 มีการยื่นคำขอสิทธิบัตร 190 คำขอ และอนุสิทธิบัตร 470 คำขอ มีการจดทะเบียนสิทธิบัตร 93 ฉบับ และอนุสิทธิบัตร 163 ฉบับ โดยกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารแห่งอนาคตถือเป็นหนึ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายที่กรมจัดให้มีช่องทางเร่งรัดการจดทะเบียน (Fast Track) จากทั่วไปที่ใช้ระยะเวลาเฉลี่ยของการจดทะเบียนสิทธิบัตรอยู่ที่ 38.5 เดือน นับจากวันยื่นขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์ เหลือเพียง 12 เดือน และอนุสิทธิบัตรจาก 12 เดือน เหลือ 6 เดือน ซึ่งในปี 2568 มีผู้ยื่นคำขอในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารแห่งอนาคตผ่านช่องทาง Fast Track 18 คำขอ และกรมได้จดทะเบียนสิทธิบัตรให้แล้วจากช่องทางนี้ 16 ฉบับ อาทิ ไอศกรีมนมอัลมอนด์เสริมโปรตีนจากจิ้งหรีด สารสกัดต้านอนุมูลอิสระ ข้าวเหนียวกึ่งสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์คล้ายเนื้อสัตว์ และสูตรผสมจุลินทรีย์โพรไบโอติก เป็นต้น